

Η καθιέρωση της επετείου της 28ης Οκτωβρίου 1940 στην Κύπρο

/ [Ιστορία - Εθνικά Θέματα](#)

Γράφει ο Πέτρος Παπαπολυβίου, Αναπλ. Καθηγητής Ιστορίας Πανεπιστημίου Κύπρου

Η επέτειος του «ΟΧΙ» τιμήθηκε από το 1941, με ιδιαίτερο εορτασμό στην Πάφο λόγω της εκεί παρουσίας του μοναδικού μητροπολίτη στο νησί, τοποτηρητή του αρχιεπισκοπικού θρόνου, μητροπολίτη Πάφου Λεοντίου.

Θρησκευτικό μνημόσυνο έγινε και στη Λάρνακα, στον ναό του Αγίου Λαζάρου, από το σωματείο ΕΠΑ, «των ηρώων οι οποίοι ηγωνίσθησαν επί των αλβανικών βουνοκορφών και εθυσίασαν την ζωήν των επί του βωμού της προσφιλούς πατρίδος». Με αφορμή την επέτειο αναζωπυρώθηκαν οι «εθνικοί έρανοι»: Πιο ηγεμονική εισφορά αυτή του ναού της Φανερωμένης Λευκωσίας (350 λίρες). Παράλληλα, σημαιοστολίστηκαν γραφεία, σωματεία και καταστήματα.

Οι κυπριακές εφημερίδες δημοσίευσαν πατριωτικά άρθρα για τη σημασία του «ΟΧΙ» με τις υπογραφές παλαιών ενωτικών πολιτευτών, όπως των Αχιλλέως Κ. Αιμιλιανίδη και Βία Ι. Μαρκίδη, αλλά και περιγραφές της ημέρας, από Κύπριους

φοιτητές που έζησαν την 28η Οκτωβρίου 1940 στην Αθήνα.

Κατά τη δεύτερη επέτειο, το 1942, ο μητροπολίτης Λεόντιος προέστη μνημοσύνου στον καθεδρικό ναό του Αγίου Ιωάννη Λευκωσίας «υπέρ των υπέρ Πίστεως και Πατρίδος πεσόντων και των σφαγιασθέντων αμάχων αδελφών μας» και ανέπεμψε δέηση «υπέρ της συμμαχικής νίκης και αναστάσεως της Μεγάλης Ελλάδος και υπέρ της Ενώσεως της Κύπρου μετά της Μητρός Ελλάδος». Κατόπιν αίτησης εξήντα καταστηματαρχών της οδού Ερμού, ο Διοικητής Λευκωσίας επέτρεψε να παραμείνουν κλειστά τα καταστήματά τους διαρκούντος του μνημοσύνου, «υπό τον όρο να ανοίξουν ταύτα μετά την δέησιν».

Στον ναό στήθηκε κενοτάφιο καλυμμένο με ελληνική σημαία, ενώ ανάμεσα στο πλήθος ήταν και οι μαθητές και οι μαθήτριες του Παγκυπρίου Γυμνασίου και του Γυμνασίου Θηλέων (Φανερωμένης). Αντίστοιχα μνημόσυνα έγιναν και στις άλλες πόλεις, αλλά και σε πολλά χωριά. Σε ορισμένα σχολεία, όπως στο Γυμνάσιο Κυρηνείας, η επέτειος του «ΟΧΙ» γιορτάστηκε ενδοσχολικά, σε συνδυασμό με τη γιορτή της σημαίας.

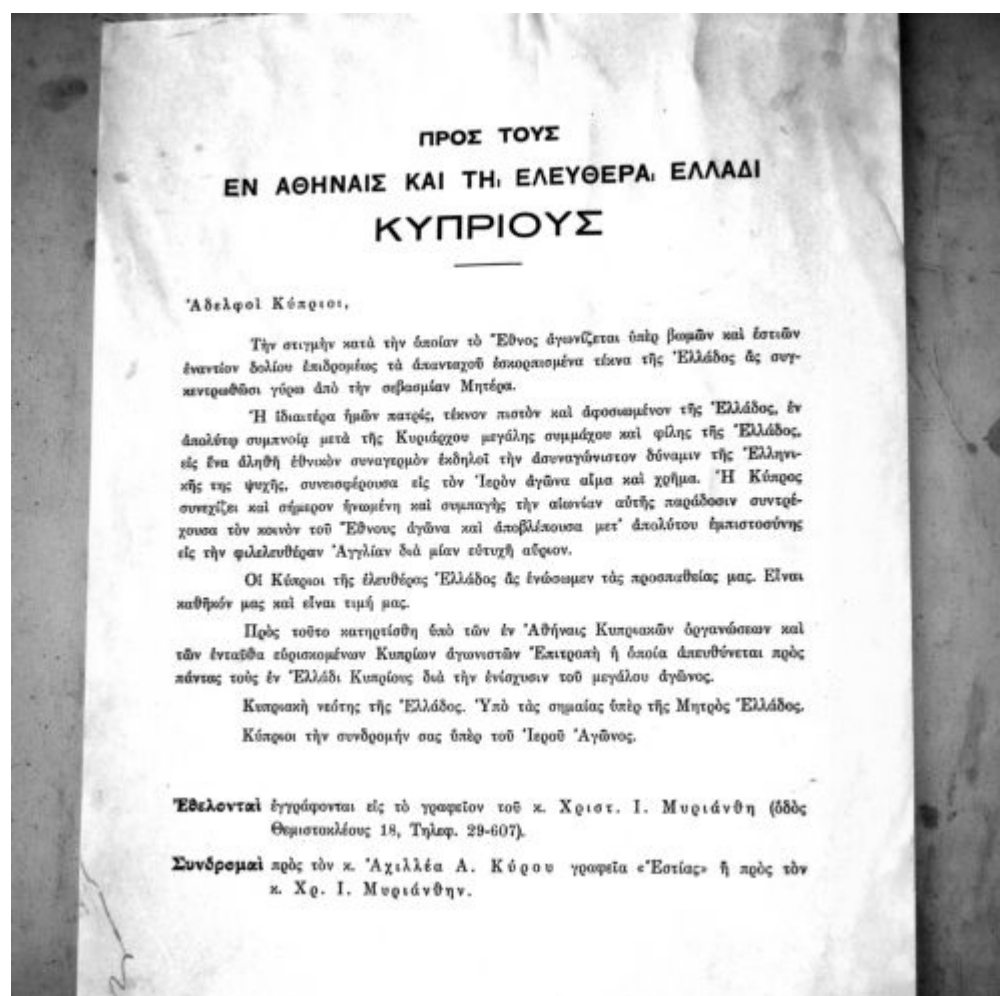
Στη Λευκωσία, το 1942, η πιο παλλαϊκή εκδήλωση ήταν ο εορτασμός της 28ης Οκτωβρίου από την επαρχιακή επιτροπή του ΑΚΕΛ, στο «Μαγικό Παλάτι», με εισαγωγική ομιλία του Χ. Γιαπανά και τον πανηγυρικό από τον Μάρκο Κωνσταντινίδη. Στο καλλιτεχνικό μέρος περιλαμβανόταν και το θεατρικό έργο «Ηρωικόν Εμβατήριον» του Τεύκρου Ανθία, από ερασιτέχνες ηθοποιούς των Συντεχνιών. Οι εισπράξεις διατέθηκαν για την αγορά τροφίμων για την Ελλάδα. Στη Λάρνακα, ο εορτασμός έγινε στο οίκημα των Συντεχνιών, με εκπροσώπηση όλων των σωματείων της πόλης, ενώ στην Αμμόχωστο, τον εορτασμό οργάνωσε η «Αντιφασιστική Επιτροπή», με τη συμμετοχή του ΑΚΕΛ, των Συντεχνιών, της «Ανορθώσεως» και άλλων σωματείων.

Στη εκδήλωση, όπου παρευρέθηκαν και Έλληνες πρόσφυγες από τα νησιά του Αιγαίου, μίλησε και ένας Έλληνας ναύτης, για «τα ηρωικά κατορθώματα του ελληνικού στρατού, στόλου και αεροπορίας» αλλά και τον στρατό της Μέσης Ανατολής. Αντίστοιχα, στη Λεμεσό, οργανωτής ήταν η «Αντιφασιστική Επιτροπή Λεμεσού». Τόσο στη Λεμεσό, όσο και στη Λευκωσία οι συγκεντρωθέντες ενέκριναν ψηφίσματα προς τον Κυβερνήτη. Στο ψήφισμα που εγκρίθηκε στον εορτασμό της επαρχιακής επιτροπής του ΑΚΕΛ Λευκωσίας στις 28 Οκτωβρίου 1942, όπως το ανέγνωσε ο Μιλτιάδης Χριστοδούλου, εκφραζόταν αγανάκτηση για τη διατήρηση των αποικιακών περιορισμών και παρεμβάσεων στη διδασκαλία της ελληνικής ιστορίας στα κυπριακά σχολεία:

«Οι Έλληνες της Κύπρου την στιγμήν αυτήν αγκαλιάζουν με την ψυχήν και το μυαλό τους το ελληνικό θαύμα, το οποίον ανέτρεψε τα σχέδια των βαρβάρων

κατακτητών. (...) Οι Έλληνες της Κύπρου προς τιμήν της ηρωικής Ελλάδος, της ιστορικής των πατρίδος, ζητούν από σας, Εξοχώτατε, όπως αποδώσετε στα ελληνικά σχολεία, στα Ελληνόπουλα, την ελληνικήν ιστορίαν, την ιστορία που εγαλούχησε τας γενεάς όλων των χωρών, που εθέρμανε κι εχάλκεψε τους Έλληνες της νέας εποχής, τα παλληκάρια που έδωσαν, δίνουν και θα δίνουν τα συνειδητά χτυπήματα στο φασισμό, δίπλα στους συμμάχους, στους αγωνιστές για την ελευθεριά. Αποδώσατε, Εξοχώτατε, στους Έλληνες της Κύπρου την ιστορίαν τους, το αναφαίρετο τούτο δικαίωμα κάθε λαού, αποδώσατέ την εις εκείνους οι οποίοι χαίρουν σήμερα στην ανάμνηση της ηρωικής των πατρίδας. Είναι τούτο μία οφειλόμενη τιμή προς την Ελλάδα, εις την οποίαν αξίζουν πιο πολλές τιμές...»

Την επόμενη χρονιά, το 1943, ο εκκλησιαστικός εορτασμός στη Λευκωσία, στη Φανερωμένη, έγινε με φροντίδα του Ελληνικού Προξενείου, με την παρουσία, μάλιστα, του Βρετανού Κυβερνήτη. Παρ' ότι η Ελλάδα παρέμενε υπό γερμανική κατοχή, στην Κύπρο η εθνική επέτειος του «ΟΧΙ» είχε ήδη καθιερωθεί. Με πρωτεργάτες την Εκκλησία και το ΑΚΕΛ...

Η πρώτη προκήρυξη για την κατάταξη Κυπρίων

της Ελλάδας στον πόλεμο του 1940

Από το προσωπικό μου αρχείο δημοσιεύω μια σπάνια προκήρυξη των Κυπρίων της Αθήνας για την κατάταξη στον ελληνικό στρατό. Αν και αχρονολόγητη, πρέπει να εκδόθηκε το πρώτο δεκαήμερο του Νοεμβρίου του 1940. Η προκήρυξη αναφέρει τον καταρτισμό Επιτροπής από τις κυπριακές οργανώσεις της Αθήνας και «τους ενταύθα ευρισκόμενους Κύπριους αγωνιστές», δηλαδή τους εξόριστους του 1931, με σκοπό τον συντονισμό της κατάταξης εθελοντών και της κατάθεσης χρηματικών συνδρομών. Αναφέρεται στον συναγερμό που είχε ήδη σημειωθεί στην Κύπρο για την προσφορά «αίματος και χρήματος» και φωτογραφίζει τις (αφελείς, όπως αποδείχθηκαν μεταπολεμικά) ελπίδες «εις την φιλελευθέραν Αγγλίαν διά μίαν ευτυχή αύριον».

Υπεύθυνος για την οργάνωση της κατάταξης των Κυπρίων εθελοντών στην Αθήνα ήταν ο δικηγόρος Χριστόδουλος Ι. Μυριάνθης και για τις ερανικές συνδρομές ο Αχιλλεύς Α. Κύρου, εκδότης της «Εστίας».

Όπως είναι γνωστό η μεγαλύτερη ομάδα των Κυπρίων εθελοντών κατατάχθηκαν στον ελληνικό στρατό στις 14 Δεκεμβρίου του 1940 με κύρια βάση τους φοιτητές του Πανεπιστημίου Αθηνών. Τους ευλόγησε, κατά την κατάταξή τους, ο μητροπολίτης Κυρηνείας Μακάριος, εξόριστος των Οκτωβριανών του 1931.

ΛΟι Κύπριοι φοιτητές ζούσαν από 1-4 χρόνια στην Ελλάδα και είχαν όλοι βρετανική υπηκοότητα (όπως αντίστοιχα οι Δωδεκανήσιοι ιταλική). Ήταν από τους ελάχιστους εθελοντές από πολέμησαν στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο του 1940-1941, καθώς οι συνθήκες και οι εποχές είχαν πια αλλάξει, όπως και η «κανονικότητα» στην κατάταξη και τη στρατολόγηση στον ελληνικό στρατό.

Πηγή: philenews.com